

Krkonoše

Jizerské hory 5/08

Jizerské hory

Jana Mejzrová: Chalupa v Desné v Jizerských horách

Čas otvírání oken

Znáte ten čas, kdy konečně přestane sněžit, ocelová obloha se rozjasní a do zavřených oken se vši svojí narůstající silou opře slunce, že? Mráz už dávno přestal kreslit květy na okna (i když dnes v době izolačních skel v tom už zní jen nostalgie minulosti), odpoledne se prodlužují a člověk má chuť stále častěji se dívat oknem ven. Nastává čas umývání a otvírání oken. Čistá okna zprostředkují ty správné zrakové vjemy, ale okna otevřená dokořán, ta teprve otvírají cestu k jarním zvukům a vůním. Neříkejte, že se na to celý rok netěšíte. Já tedy čím dál tím více.

A když už mě tak napadlo tohle jarní okenní téma, musím pokračovat a rozepsat se o těchto geniálních otvorech zevnitř a dovnitř domů trochu více. Jasně je, že okno se před tisíciletími stalo opravdovým vynálezem stejně jako později jeho vyplnění sklem. Dneska si život bez něj už pochopitelně nedovedeme představit. A jak se v průběhu staletí s postupující lidskou vynalézavostí a umem okenní tabulky zvětšovaly a nabývaly na pevnosti, můžeme dnes mít, když se nám náhodou zachce, místo oken skleněné stěny a užívat si propojení vnitřku domu s vnějším prostorem do sytosti. A to nemluvím o celých skleněných fasádách. Ale to je už jiné téma, vraťme se o pár kroků zpátky a do našeho kraje.

Zkusili jste už někdy chodit po Jizerkách a dívat se na okna starých chalup? Na první pohled vám mohou připadat všechna skoro stejná – vždyť je to pořád obdélník postavený na výšku (ta nejstarší bývala čtvercová), vždyť mají vždycky špaletu a jejich vnější křídla se otvírají ven, vždyť jsou pokaždé členěná do menších tabulek (čtyř, šesti nebo osmi), vždyť jsou na každé fasádě pravidelně rozmístěná, vždyť jsou odjakživa velká tak akorát, aby přiměřeně osvětlovala místnosti a taky aby nebyla ve své době příliš drahá. Řeknete si – není na nich nic tak originálního. Ale už druhý, zkoumavější pohled zaostří na drobné, předtím nevnímané odlišnosti a při třetím už si řeknete: Jak jsem mohl být tak slepý? Vždyť ta okna jsou každé úplně jiná. Celé muzeum oken by se jimi dalo vybavit.

Čím se vlastně jedno od druhého tak liší? V čem je to tajemství, které vám (těm, kteří ho ještě neobjevili) chci poodhalit? Kouzlo spočívá v rámečku – šambráně. Ta teprve oknu dodá ten správný ráz neboli šmrnc. Jak jednoduché! To vezmeme díru do zdi, vsadíme do ní rám s okenními křídly a pak už necháme působit fantazii. Ale nemůže to být fantazie ledajaká, ale přiměřená – tvořivě odvázaná i citlivá, hravá i pečlivá, uvážlivá i řemeslně zručná. Taková, která dokáže vybrat z nepřeberného množství zdobných architektonických prvků – pilastříků, římsíček, nadokenních štítků, sloupků, konzolek, čabrák a spousty soustružených a vyřezávaných motivů – ty nejvhodnější a zkombinovat je do nádherného neopakovatelného díla. Díky drobným truhlářským finesám, které první pohled neodhalí, je každé originálem. A taky díky správné barvě – nebývala to jen dnešní nejčastější bílá, ale i odstíny zelené nebo červené a kdovíjaké. K tmavým dřevěným chalupám se hodily dobře. Mimochodem půvab nepostrádají ani ta hodně jednoduchá. Jak je vidět, stačí háčkované záclonky a barevný muškát a venkovská pohoda je na světě.

Škoda jen, že tahle trochu skrytá krása díky rychlosti moderní doby bere kvapem za své. Jen tak na okraj – nejhezčí a nejpůvodnější šambrány bývají na hodně zašlých chalupách a často na těch skoro spadlých.

Zdál se vám tenhle úvodník trochu jako okenní přednáška? To ale opravdu nebyl můj úmysl. Chtěla jsem vám jen ukázat, že jeden takový detail, jakým je okno, stojí za bližší podívání, a že může třeba i inspirovat k zábavě na vycházkách a výletech. Kdo objeví nejhezčí okno? A nemusí být zrovna nově nalakované.

Užijte si nejen v květnu okna dokořán. Tedy pokud zrovna nebydlíte u hlavní silnice.

Jana Mejzrová

Květnový nášup

Právě květen – podle Miloslava Nevrlého „měsíc probuzení“, kdy se do hor navrací blažený čas – byl vybrán jako jakési vyvrcholení oslav projektu Jizerky slaví. Květnové číslo, co se týče jizerskohorských stránek, je tedy zcela výjimečně o něco vydatnější. Od této strany až po čtyřicátou první najdete spektrum článků, které se většinou vážou ke čtyřicetinám CHKO Jizerské hory.

Pozvánku na nejrůznější akce, výstavy a soutěže, probíhající zvláště ve dnech 14.–17. května, najdete v rubrice Z údolí. Bohatý program je samozřejmě určen veřejnosti, všem věkovým kategoriím, školám, oddílům, místním samosprávám, prostě veškerým obyvatelům jizerskohorského regionu. Při těchto akcích se pak můžete potkat či se seznámit s osobnostmi, odborníky, umělci..., kterým se příroda a krajina Jizerských hor staly celoživotní láskou, osudem či inspirací.

I v dalších vydáních hodláme připomínat čtyřicet let od vyhlášení CHKO JH a Jizerské hory nahlížet z různých úhlů. Budeme proto velmi potěšeni, pokud nám i vy napíšete, jak, kdy či proč jste k Jizerským horám získali vřelý vztah a co pro vás znamenají. Zajímavější a osobitě příspěvky otiskneme v některém z podzimních čísel.

Přeji vám radostné a hlavně blažené putování jarní jizerskohorskou přírodou. A to se zbystřenými všemi smysly.

Pavel D. Vinklát